

Bygningsjubilæum 2026

Porten til gymnasiet

I alle de år jeg har været til dimission i skolegården den sidste fredag i juni, har én af de nyudklækkede studenter holdt en tale. Stort set alle år henvender studenten sig til sin årgang og begynder med: "Kan I huske, da vi alle på første skoledag gik ned ad alléen, tog i det højt placerede dørhåndtag i træporten, skubbede den store trædør op og gik ind i skolegården - og mødte hinanden og skolen på første skoledag?"

I dag markerer vi 100-året for bygningen med den magiske dør og store port.

Fra 1920 til 1926 byggede håndværkerne sammen med arkitekterne Christian Kampmann og Johannes Frederiksen denne skolebygning til Randers Statsskole. De opførte en ny bygning til en skole, der siden reformationen havde vokset sig større, fået nye fag og flyttet rundt på flere adresser i Randers. Samtidig krævede etableringen af den nye uddannelse i 1903, gymnasiet, også plads - og ikke mindst en mere dannelsesmæssig attitude.

Hack Kampmann

Til at løse denne opgave entrerede ministeriet med den på dette tidspunkt i starten af 1900-tallet, allestedsnærværende, kendte arkitekt, Hack Kampmann.

På dette tidspunkt havde Hack Kampmann nærmest opnået rockstar-status i arkitektkredse. Det var Hack Kampmann man kaldte på, når noget virkeligt spektakulært offentligt byggeri skulle igangsættes. Hack Kampmann havde flere prominente bygninger på sit cv, Politigården i København, Aarhus Teater, Marselisborg Slot, Toldeboden i Aarhus og mange flere markante bygninger primært i

Østjylland. (Dog ikke Horsens Statsfængsel fra 1853, som mange elever gennem tiden ellers har hævdet...).

Så mon ikke Hack Kampmann også kunne løse denne opgave - på statens vegne at bygge to skolebygninger til henholdsvis Viborg og Randers.

Den nye skole

Bygningen er tegnet i en nyklassicistisk stil med tydelig reference til oldtidens Grækenland. Dens stramme rytmiske bygningstræk med søjler, orden, symmetri, harmoni og autoritær enkelthed.

Det er nok ikke tilfældigt, at Kampmann valgte denne bygningsstil til et skolebyggeri i 1920'erne. I 1917 havde vi den Russiske revolution og i 1918 sluttede 1. verdenskrig. Men samtidig også fredeligere demokratiske landvindinger i Danmark, da vi 1918 for første gang gjorde et folketingsvalg til en valghandling for både mænd og kvinder. Brydningstiden i denne foranderlige verden skulle materialiseres i den nye bygning via, orden, symmetri, harmoni og enkelthed.

Porten

Jeg vender lige tilbage til døren og porten ind til skolen...

Mange andre gymnasier, gode skoler som man byggede senere - også af gode arkitekter og håndværkere (Friis og Moltke) i 70'erne og frem, er oftest skoler, der har automatiske dørsystemer.

Det er dørsystemer, der åbner sig, når blot man bevæger sig hen mod indgangen. Man skal altså slet ikke gøre noget for at komme ind på en sådan skole. Skolerne er umiddelbart tilgængelige.

Bygninger fra de store gymnasieårgange i 60'erne og 70'erne afspejler, at alle skal have en gymnasieuddannelse, og at alle kan komme ind, når "dørene slår op!" På disse skoler vil man samtidig

også altid være forberedt på, hvad man møder inden for hoveddøren, da det ofte er glasdøre eller glaspartier, der giver en gennemsigtighed, der allerede skaber fortællingen om, hvad der venter.

På denne måde adskiller entréen til Randers Statsskole ved, at dørhåndtaget sidder højt. Man skal gøre noget for at komme ind og skubbe porten op. Porten er ikke transparent, og man kan kun gisne om, hvad der gemmer sig bag døren.

Men omvendt kan dette manglende indblik udefra også være med til at skabe en fortælling om den "magiske" verden og den undervisning, som denne bygning kan rumme. Som Marianne Kastrup beskriver det så flot i vores jubilæumsfilm: "Good morning, Good morning"

Alle os, tidligere elever og personale, nuværende elever og nuværende personale, har med årene lært at værdsætte denne fantastiske, fredede skolebygning.

- Vi værdsætter dog ikke bygningen for det fejlslagne varmesystem, der med kulfyring forskellige steder i kælderen teoretisk set skulle fordele varmen til hele skolen via et nøje udtænkt kanalsystem.
- Vi værdsætter dog ikke bygningen for dens mange døre, der i næsten halvdelen af tilfældene blot er blinddøre.
- Vi værdsætter dog ikke bygningen for de tykke mure, der gør undervisningslokalerne meget varme om sommeren - og svære at varme op om vinteren, selv med det nyere énstrengede central-varmesystem.

- Vi værdsætter dog ikke, at når lysest på én etage skal tændes, ja så skal man bruge en stikkontakt på en anden etage i bygningen.

Til gengæld:

- Værdsætter vi, at der er usædvanlig højt til loftet.
- Værdsætter vi, den magiske stemning i roen, symmetrien og enkeltheden i arkitekturen - og ikke mindst det gedigne håndværk, skolen også er.
- Værdsætter vi det gavmilde smukke lysindfald gennem de sprossede vinduer på en solskinsdag.
- Værdsætter vi det lukkede uddannelsesmiljø, som rammes ind af skolens solide mure.
- Værdsætter vi den overdådigt udsmykkede festsal, der skaber kontrasten til de øvrige lokaler i bygningen.

Og ikke mindst værdsætter vi det uddannelsesmæssige selvværd, som bygningen hver dag beriger os alle med.

Det kom direkte til udtryk fra en tidligere kollega denne sommer: "Man bliver lige 5% klogere, når man træder ind i denne bygning"

Staten for livet

Vi er rigtig glade for, at I alle vil være med til at markere denne fantastiske bygnings 100 års jubilæum.

Dog er bygninger ikke meget uden de mennesker, der skaber liv i dem. I er - eller har alle været - med til at levendegøre denne bygning. Bygningen er enestående, fordi vi hver dag kan fylde den med unge, modige mennesker med tro på livet. Unge mennesker, der tør træde ind ad den store, tunge, port, bruge rammerne, bruge indtrykkene og vil lade det hele sidde i kroppen som et

element i den samlede læring og dannelse vi skal tage med videre fra tre år på Staten – Staten for livet!

Skal vi sammen råbe et hurra for Randers Statsskole og vores fantastiske bygning gennem de sidste 100 år.

Rektor Mogens Pold, 19/9 2026